

Ve všech zemích světa se radikálně zvyšuje výskyt vši dětské v důsledku vznikající rezistence (odolnosti) k odlišovacím přípravkům. Napadení vši dětskou je podle nové lékařské terminologie považováno za infekční onemocnění s názvem pedikulóza. Pedikulóza patří dlouhodobě mezi nepříjemnou parazitární infekci nejčastěji u dětí předškolního a školního věku. Pedikulóza se snadno přenáší mezi osobami bez toho, aby si napadená osoba vůbec uvědomila, že byla této infekci vystavena. Výskyt vši je poměrně běžný a není obrazem hygienické úrovně osoby ani její domácnosti. Napadené děti i jejich rodiče trpí především psychicky, cítí se být stresováni a vyloučení ze společnosti. Zbavit děti vši je ze zákona povinností rodičů, výjimečně může tento úkol převzít ošetřující lékař, nikoliv však škola a její pedagogičtí pracovníci. Při zjištění výskytu živých lezoucích vší ve vlasech by měl být neprodleně aplikován účinný přípravek.

Veš dětská – *Pediculus humanus capitis*

(nebo také vlasová či hlavová) žije v lidských vlasech, nejčastěji však bývá nalézána u dětí. Zejména v poslední době se daleko častěji než dříve vyskytuje také ve vlasech dospělých lidí. Jedná se o parazitický plochý bezkřídlý hmyz šedé barvy, který nepřenáší žádné specifické infekční onemocnění. Je dlouhá 2-4 mm, samička klade denně 3-4 vajíčka, která připevňuje svými výměšky pevně k vlasu v těsném sousedství pokožky (tzv.hnidy). Žije asi 3 týdny a za tu dobu naklade až 150 vajíček. Rychlost vývoje pak závisí na teplotě. Z vajíček se líhnou po 5-10 dnech larvy (nymfy). Je však zdokumentovaný případ, kdy se larva vylíhla z vajíčka až po 19-ti dnech. S růstem vlasů se hnidy vzdalují od kůže a obecně platí, že hnidy vzdálené více než 0,5 - 1 cm od pokožky jsou vylíhlé nebo mrtvé. Larvy jsou přibližně 1 mm dlouhé, podobné dospělciům, sají krev, nemohou se rozmnožovat. Z nich pak asi za 20 dnů dospěle vši. Mimo tělo přežívají vši 24 – 48 hodin (zcela výjimečně až 4 dny). Veš nelétá ani neskáče! Ona si prostě přeleze. Při vyčesání na zem se ale pěkně rychle rozlézá a hledá hostitele, takže vyčesávat jen tak v místnosti nebude to pravé, radši třeba nad vanou. Experimentálně bylo prokázáno, že vši přežívají ve vysoce chlorované vodě (slané i sladké) plaveckých bazénů, ale nebyl prokázán přenos v tomto prostředí. Mytí hlavy běžnými šampóny nechává vši zcela v klidu.

Napadené děti jsou nevyspalé, unavené a neklidné. Mnoho dětí si napadení vši dětskou neuvědomuje, zejména v prvních několika týdnech napadení.

Napadené děti i jejich rodiče trpí především psychicky, cítí se být stresováni a vyloučení ze společnosti. Prvotní reakcí je obvykle stud.

Rád bych na tomto znova zopakoval, že výskyt vší ve vlasech nemá souvislost s hygienickými návyky rodiny. Pokud má tento problém nějakou vypovídací hodnotu, tak pouze o tom, že je dítě komunikativní v kolektivu. Komplikace: výskyt vší ve školách, hromadných dětských akcích....

Předcházení problému – prevence

V podstatě neexistuje, s infekcí se může dítě potkat kdekoliv. Napadení vší nemá žádnou souvislost s hygienickými návyky v rodině. V případě, že víte o výskytu vší v kolektivu častého výskytu dítěte, doporučuje se pravidelná kontrola v intervalu ne delším jak dva dny. Teoreticky vyhýbání se kolektivu, což zcela jistě není optimální cesta. Prevencí rozumíme

pravidelné prohlížení vlasového porostu především dětí navštěvujících kolektivy. I u dítěte, které momentálně nevykazuje známky zavšivení, je třeba po dobu výskytu vši v dětském kolektivu opakovat prohlídky každé dva dny. V případě dítěte, u něhož byl výskyt vši dětské zjištěn, je potřeba prohlednout také ostatní členy rodiny, případně provést jejich odvšivení v případě zjištění vši nebo čerstvých hnid.

Řešení problému

Zbavit děti vši je ze zákona povinností rodičů, výjimečně může tento úkol převzít ošetřující lékař, nikoliv však škola a její pedagogičtí pracovníci. Při zjištění výskytu živých lezoucích vši ve vlasech by měl být neprodleně aplikován účinný přípravek.

PROBLÉMEM JE SKUTEČNOST, ŽE V SOUČASÉ DOBĚ TĚMĚŘ ŽÁDNÝ PREPARÁT NA VŠI NEFUNGUJE!!!

Biocidy – vzniká rezistence = neúčinnost, toxicita, kumulace toxických látek v těle, narušení vlasů a jejich struktury.

Insekticidy v kostce:

1949 – 1984 Nerakain (DDT)

1978 – 1990 šampon Orthosan BF 45, později mokrý sprej DIFFUSIL H (účinná látka permethrin), úspěšně používáno do roku 1991... v roce 1992 prokázána u nás rezistence k permethrinu,

1992 – 2007 nahrazeno přípravky s organofosfáty – šampon ORTHOSAN H, mokré spreje - DIFFUSIL H 92 P, DIFFUSIL H 92 M – účinné látky pirimiphos methyl a malathion... postupná rezistence vši....

2007 – ... DIFUSIL H FORTE je nový preparát, na který se již dlouho čekalo, obsahuje jako účinnou složku Carbaryl. Tento preparát má velmi slušnou účinnost. Carbaryl je však v některých zemích zakázaný používat.

Alternativní přípravky – rostlinné silice – vši většinou nezabijí jen odpuzují a to nestačí. Některé silice jako např. tea tree oil, eukalypt, rozmarýn a máta pravděpodobně dokáží veš hubit. Problém je však v tom, že silice musí působit minimálně 120 minut a musí být ve 100% koncentraci. Dlouhý aplikační čas je problémem zejména u malých dětí. A vysoké koncentrace mohou vyvolat předráždění pokožky hlavy.

Přípravky našich babiček: Petrolej – v žádném případě ne!!! Vyvolává značné zdravotní potíže ve formě lokálních dermatitid až spálenin. Proto je nutné před nimi intenzivně varovat.

Mechanické vyčesávání – je velmi účinnou, avšak podceňovanou možností léčby. Její problém je zejména v časové náročnosti. Problém vidím také u dětí, které mají černé vlasy, protože vši jsou v nich špatně vidět. Navíc tmavé vlasy mají pro vši příjemnější morfologii. Vyčesávání je nutné provádět nad vanou, nebo umyvadlem, abychom nezamořovali prostředí. A pozor! Vyčesávání je nutné provádět z mokrých vlasů. V suchých vlasech dokáží vši velmi obratně „uhýbat“.

Ostříhání vlasů: podle dostupných informací, se veš neudrží ve vlasech kratších než 8 mm. Jedná se však o nepotvrzenou informaci, která je navíc omezeně využitelná zejména u holčiček.

Veš dětská - informace, mýty a fakta, jak se zbavit vší?

Je rozhodně pravda, že dětské kolektivy jsou pro veš tím nejlepším prostředím. Děti se přece jen dotýkají hlavami více než dospělí. To, že má dítě ve vlasech vši, ale rozhodně neznamena, že se nemyje a žije v domácnosti, kde se uklízí jen na Vánoce

Obrázky, fotografie - vši dětské a hnidy:

O výskytu vší kolují mezi lidmi různé pověry. Například, že v rodině, kde se pravidelně uklízí a dbá na hygienu, veš nemá šanci. Veš dětská, jak zní její odborný název, není jen ze špíny. Následuje dalších 14 mýtů o vších, které uvádíme na pravou míru:

1. Vším se lépe daří v létě – ANO

Prostředí, které vším nabízejí lidské vlasy, se v průběhu roku nemění. Zvýšení výskytu vši dětské však svědčí prázdniny, letní i zimní. Často se totiž tolik nedbá na hygienu a děti bývají mezi sebou v těsnějším kontaktu. Na celém světě je proto zaznamenáván zvýšený výskyt vši dětské po návratu dětí z prázdnin.

I v zimě totiž spolu mohou děti například tancovat a dotýkat se hlavami, sedět těsně vedle sebe či se učesat stejným hřebenem. Dalším obdobím většího výskytu vší je čas, kdy dočasně chybějí účinné odlišovací přípravky. Veš se totiž po čase stane vůči jedu obsaženému v chemickém hubicím preparátu odolná a je třeba vyvinout nový. To se stalo zhruba před dvěma lety.

2. Mít veš není nemoc – NE

Naopak. Máte-li vši, trpíte infekčním onemocněním zvaným pedikulóza. Za pedikulózu se nepovažuje, pokud máte pouze hnidy. Navíc mít vši je pro mnohé postižené i jejich rodiny velmi stresující. Připadají si zahanbeně a vyčlenění z kolektivu. Může to být tedy i problém pro psychologa.

3. Veš napadá jen nemyté – NE

To, že máte vši, nesouvisí nutně s hygienickými návyky. Chytout je skutečně může každý, nezávisí to vůbec na hygienických podmínkách rodiny. Veš dětská napadá všechny sociální vrstvy obyvatel. To neplatí o vši šatní, která bývá příznakem zanedbané osobní hygieny. Problém je však v tom, že ne všechny domácnosti je opravdu dokonale odstraní. Tam pak vznikají ohniska nákazy.

4. Nejlepší přípravek na hubení je petrolej – NE!

V žádném případě. Po petroleji vši sice hynou, ale jeho použití je nebezpečné a odborníci ho důrazně nedoporučují. Může po něm mimo jiné nastat velká alergická reakce s vážnými zdravotními komplikacemi a nepříjemnými potížemi na kůži.

5. Veš žije v čalounění či oblečení

Může tu přežívat, ale jen krátce. Mimo vlasy člověka je schopná zůstat naživu jen zhruba 24 hodin. Což je dostatečně dlouhá doba, aby se znovu usídlila na hlavě odvšiveného člověka.

Příklad: přes noc zůstane v ložním prádle a večer, když jde dítě – již odvšivené – spát, na něj opět přeleeze. Proto se doporučuje odvšivit (vyprat při vysoké teplotě) preventivně i ložní prádlo či oblečení

. Podobně je nutné vydezinfikovat například hřebeny a kartáče, kterými se postižený češe.

6. I pro lidi se hodí šampony na psy – NE

Platí totéž, co u petroleje. Zvířecí přípravky jsou určeny jen pro zvířata a člověk na ně může reagovat alergicky.

7. Veš přežije na zvířeti – NE

Nikoli. Vši nejsou schopny přežívat na domácích nebo jiných zvířatech. Zvířata, například psi nebo prasata, mají jiný druh vši a ty člověka

nenapadají.

8. Vši se vyhýbají barveným vlasům – NE

Kosmetické úpravy vlasů – tedy i barvení či trvalá – výskyt vši většinou neovlivňují.

9. Veš dětská napadá jen děti – NE

I tento typ vši, která žije ve vlasech, může "chytit" dospělý. Podobně jako dítě – těsným kontaktem s napadeným člověkem. Děje se tak nejčastěji v rodinách, do kterých je parazit zanesen z dětského kolektivu.

10. Je jedno, který přípravek použijete – NE

Vši získaly vůči některým přípravkům "imunitu". Je nutné správně vybírat, a pokud si nejste jisti, ověřte si například u lékaře či na hygienické stanici (dnešní zdravotní ústavy), který přípravek je v dané době nejvhodnější a nejúčinnější.

11. Veš lze odstranit i běžným šamponem – NE

Mytí hlavy teplou vodou a běžným šamponem vši neublíží. Vši dokážou přežít i ve vysoce chlorované či slané vodě. Přenos na člověka v bazénech však nebyl prokázán.

12. Pokud máte paruku, veš se vám vyhne – NE

Jestliže nejste pod parukou holohlaví, toto tvrzení rozhodně neplatí. Parazit si totiž zaleze i pod paruku do vašich vlastních vlasů.

13. Prevence je k ničemu – NE

Nejlepší prevencí je každodenní důkladné prohlížení vlasů. Můžete zkusit i některé šampony s účinkem repelentu. Někteří lékaři například doporučují umývat každé tři dny hlavu přípravkem Capissan, který obsahuje výtažky z kopretin a tea tree olej, které by měly vši odpuzovat.

14. Vlasy je třeba ostříhat – ANO

Dnes již sice není nutné stříhat děti dohola, ale je pravda, že z kratších vlasů se vši odstraňují lépe. Hnidy je totiž třeba z vlasu ručně stáhnout a to jde u kratších vlasů lépe než u dlouhých.

JAK SE SAMI LÉČIT

Veš dětská

Veš dětská ročně napadne **370 miliónů lidí!**

Napadá nejčastěji žáky základních škol (zaznamenala jsem, že si vešky mezi sebou děti prodávají = vešky v krabičce za pětikačku;-), s nejvyšším výskytem okolo 9 let, ale může napadnout člověka kteréhokoliv věku.

Veš dětská přežije mytí, barvení vlasů i běžné česání a může se **VYSKYTNOUT ve VŠECH** sociálně - ekonomických skupinách!! **Není třeba se stydět nebo mít pocit viny, mít frustraci, říkat si "že jsem jako špína" apod!! KLID, je to NESMYSL!! Všichni tady byli, jsou a nejspíše i dále budou!!!** Vždyť si stačí dát hlavu na místo po někom, kdo vešky měl - a máte je taky - třeba když se zapomene vyměnit papírové prostěradlo pod hlavou ve zdravotnickém zařízení;-D

Veš dětská tráví celý svůj život ve vlasech a živí se sáním krve, dospělé vši 4 - 5 x denně (proto napadeného člověka za 1 - 4 týdny po té, co vši "chytne", **svědí pokožka hlavy a škrábe** si ji! Pokud si pokožku rozškrábe "do krve", hrozí nebezpečí infekce.)

Člověk je jediný známý hostitel vši dětské, která se pevně drží jeho vlasů u kořenů.(Na vlasech kratších než 1cm se "vši" neudrží a nejsou schopny přežít.)

JEDINÝ DŮVOD k odvšívování je NÁLEZ ŽIVÝCH LEZOUCÍCH vši!!

Pro zjištění, zda má člověk vešky je ideální dát hlavu nad vanu a česat hustým hřebenem vlasy suché nebo mírně zvlhčené vodou nebo mírně zvlhčené kondicionérem (ze zvlhčených vlasů se vši lépe vyčesávají!) a vešky se vyčesou do vany, kde je vidíte. Nejlepší je hřeben- všiváček nebo, pokud jej doma nemáte, použijte nějaký hodně hustý hřeben, ať mezi zuby hřebenu vši neprolezou.

Pokud se najdou vajíčka (= **hnidy** = malinkaté "kapičky" na vlasech, které nejdou stáhnout po vlase dolů) ve vzdálenosti menší než 8 mm (v létě ovšem u nás i více než 10 cm), zřejmě najdete i živé vši. Když tedy najdete hnidy a navíc toho člověka svědí pokožka hlavy, najdete vešky určitě!

Samice dětské vši žije 32 dní, naklade většinou cca 50 vajíček. Začínají klást vajíčka asi 14 hodin po kopulaci a hnidy (= vajíčka) připevní nejčastěji na vlasy v oblasti za ušním boltcem

a v týle těsně u pokožky. Z vajíček se za 7 - 11 dní vylíhnou nové, které dospívají za 8 dní.

Proto je NUTNÉ po 8 - 10 dnech od první aplikace odvšivovacího přípravku zopakovat kůru odvšivování, aby se zlikvidovaly tyto nově vylíhnuté vešky dříve, než stihnou naklást vajíčka!

Léčba:

Všiváček = hustý hřeben pro vyčesávání vši. Tento hřeben bývá součástí přípravků na odvšivení. Může se používat opakovaně, pokud se desinfikuje, omyje mýdlem a vodou a následně vysuší.

Insekticidy nebo **silikonové oleje**. **Musí se ŘÁDNĚ nanést**, tak, aby pronikly až ke kořínkům vlasů a přípravek smýt po takové době, kterou výrobce doporučuje. Také se doporučuje nejprve vlasy odmastit (= umýt trochou odvšivovacího šampónu) a až následně provést vlastní odvšivovací kůru.

INSEKTICIDY

Před aplikací si pečlivě přečtěte příbalový leták!

Může na ně vzniknout rezistence.

Diffusil H Forte (účinná látka je 1% carbaryl)

Parasidose šampón (účinná látka je 0,2% d - phenothrin)

SILIKONOVÉ OLEJE

Před aplikací si pečlivě přečtěte příbalový leták!

Nevzniká na ně rezistence (Olej vši "obalí" a ony jsou K.O.!

Mohou je použít těhotné a kojící.

Pedicul Hermal

Hedrin

Vyčesávání všiváčkem je úspěšné JEN u 50% napadených!!

V experimentech veš sundaná z vlasů ztratila schopnost pohybu asi za 35 hodin při 18C a za 24 hodin při teplotě 26C. Avšak už v polovině doby ztratily schopnost sát krev. **Mimo vlasy člověka tedy veš přežije 1 - 2 dny.**

Předměty (hřebeny, kartáče, čepice, ručníky, ložní povlečení, apod. **stačí ponechat po dobu 4 - 5 dní bez kontaktu** s lidmi nebo, pokud je to možné, přítomné vši usmrtit omytím nebo vypráním ve vodě teplé 55 - 60 C.)

Sourozenci a ostatní příslušníci rodiny by měli být odvěšeni, jen pokud jsou u nich zjištěny živé lezoucí vši!

Může se stát, že "odvěšíváte" a nacházíte na dlouhých vlasech hnidy ještě za dlouhou dobu. Pokud nenaleznete živé vši, jsou to hnidy odumřelé, žádnou paniku!! (Pokud by měl napadený člověk ve vlasech živé vši, s velkou pravděpodobností by takového člověka také svědila pokožka hlavy!) V tomto případě nic nedělejte, prostě časem vlas s **odumřelou hnidou** vypadne tak jako tak nebo se při zastříhávání vlasů zbavíte časem i těchto neškodných odumřelých hnidů.

Zdroj:

Čerpáno z mých vědomostí a z článku: Rupeš V., Vlčková J.: Veš zůstává problémem; Dermatol. pro praxi 2009, 3, 13 - 18.